

КОНСОЛІДАЦІЯ НАЦІЇ : СЛОВА І ДІЇ ВЛАДИ

Данило М. Курдельчук



В усі часи люди звично говорять про труднощі і непрості умови їх життя з надією і переконанням на зміни до кращого. Це краще, однак, збувається не так швидко і далеко не в очікуваних вимірах, з огляду на циклічні економічні і соціально-політичні потрясіння. Особливо зримо ці потрясіння, що набувають глобального виміру, відчутні останні 5-10 років.

За таких умов надзвичайно важливою видається проблема консолідації суспільства як складової виживання нації і держави. Це не перебільшення, а тверезий погляд на реальний стан речей перше всього в сфері організації економіки, забезпеченні прав і свобод людини і громадян політичною елітою країни, керівництвом держави.

Так склалось, що, святкуючи 20-річчя проголошення незалежної України, ми горді розуміння того, що це перший період її реальної суверенної державності у вимірі десятиріч. Омріяна незалежність, яку сотні років виборювали сини і дочки України, особливо зобов'язує очільників держави у виборі і здійсненні політики, що забезпечить сталу демократію і права людини, добробут, економічне благополуччя українського народу. Отож, консолідація народу або української політичної нації, - наріжний камінь в розбудові успішної і процвітаючої України. Чи розуміють це очільники нації і держави і чи їх політика і дії спрямовані на забезпечення матеріальних умов життя пересічного українця і задоволення його духовних потреб? Адже в умовах глобальної економічної кризи це архіважка справа.

Суспільство очікувало втілення в життя обіцяних реформи і з розумінням сприймало пояснення влади щодо негативного впливу світової кризи на реальне проведення змін в економіці, адміністративній, правовій і судовій сферах як передумови наведення порядку в державі. Тому декларовані зміни податкового і пенсійного законодавства спочатку сприймалися як позитивні і довгоочікувані сподівання.

Об'єктивно сторонній спостерігач повинен тут дати скоріше негативну оцінку діяльності всіх наших очільників, що урядували в Україні, особливо в останні 5 років. Відсутність єдності вищого керівництва держави, що перейшла в одверте протистояння лідерів помаранчевого табору, за визначенням не могла забезпечити нормального стану економіки і політично стабільності в країні. Тому закономірна перемога регіоналів вселяла надію в утвердження правопорядку, а організація чіткого державного управління сприймалась як передумова проведення давно назрілих реформ, в

першу чергу в економічній і правовій сферах. Владна вертикаль вибудована, до речі, не в ідеально правових способах і формах покликана створити передумови для консолідації суспільства і нації для успішного розвитку, а це дуже непроста задача особливо в умовах складних викликів сьогодення. На практиці, попри бадьорі запевнення щодо турботи і піклування про бідних, влада припустилась принципово помилкових кроків по відношенню до ветеранів-афганців та чорнобильців. Дивними і розгубленими видаються кроки чинної влади, наприклад, у питаннях надання допомоги самотнім матерям на утримання дітей. Внесений урядом законопроект, що передбачав принизливу процедуру перевірок матеріальних статків самотніх матерів (наявність велосипеда чи пральної машини як підстави припинення виплат) був справедливо розкритикований першим віце-прем'єром. Але це вже розубленість і непослідовність урядових дій, оскільки такий законопроект не повинен був покинути стіни Кабінету Міністрів.

Якщо зважити на розмір згаданих щомісячних виплат на дітей самотнім матерям в 150-200 гривень, то, знову ж, дивною видається наступна інформація про збільшення на тисячі гривень виплат в зв'язку з народженням першої, другої, третьої дитини в сім'ї. Виплати збільшуються на десятки тисяч гривень. Звідки ж гроші візьмуться на ці виплати і чому потрібно було "економити" на виплатах у сотні гривень самотнім матерям ?

Чому непродуманою і непослідовною виявилась політика нинішньої влади по відношенню до соціальних виплат такій чутливій і вразливій категорії наших громадян, як згадані афганці й чорнобильці ? Замість оперативної та ретельної перевірки документів псевдоветеранів (котрі безумовно є) влада огульно позбавила виплат і тих, хто захистив нас у тяжкі дні Чорнобиля, принизивши їх неадекватним публічним реагуванням.

Ми певні, що якби до цих людей вийшли керівники уряду, так, як це зробив Президент і прем'єр під час податкового Майдану, гостроту питання було б знято і суспільство уникло б того збурення, рівень якого ще не вщухає, і котре не додає авторитету владі напередодні наступних виборів.

Влада ж виглядає дещо самовпевнено у своїй вічній правоті і не здатна визнати помилковість певних дій і кроків, що неминучі при проведенні задекларованих реформ. Це здатні зрозуміти всі окрім ... самої влади. Причина не стільки у зовнішньому нехтуванні громадською думкою, як у економічній егоїзмі найбагатших родин, котрі фактично і визначають реальну внутрішню і зовнішню політику. Реально інтегрувавшись у Європу майном, активами, відпочинком, навчанням дітей, лікуванням і побутом сімей, наші олігархи хотіли б сидіти на двох стільцях і тому ведуть проросійську лінію виключно з огляду на свої приватні інтереси в енергетичній і газовій сферах.

Цей вузьке коло людей, які страшно далекі від народу (запозичено визначення «декабристів») уже, мабуть, не здатних зупинитись у своїх устремліннях за надприбутками, рано чи пізно очікує фіаско і в Україні, і в тій же Росії, де надана послуга швидко забувається...

Важко зрозуміти в такій ситуації логіку дій влади. Іноді здається, що Президент, котрий має зараз унікальні повноваження, позбавлений адекватного інформаційного забезпечення. Адже він як людина, що зросла в сирітстві і бідності, не може за визначенням не реагувати на страждання людей, доведених до скрути і відчаю. Їх відчай особливо відчутний на тлі фантастичного рівня збагачення в кризовий період групи олігархів, котрі в Куршавелі тратять на одну вечірку з нагоди дня народження мільйони євро.

З точки зору розуміння політичного і управлінського реагування нинішньої влади для мене показовим був випадок, коли на початку каденції Президента Віктора Януковича були висловлені протести з Варшави і Москви щодо присвоєння В. Ющенком звання «Героя України» Степану Бандері. Цей Указ Президента В. Ющенка, виданий за тижні до його поразки на виборах, слід однозначно кваліфікувати як політично провокаційне дійство саме з огляду на час видання Указу. Якщо він дійсно керувався бажанням відзначити діяльність С. Бандери, то він міг це зробити за 2 роки до цього, коли присвоїв звання «Героя України» Роману Шухевичу. Не менш вдалим був би момент, коли 1 січня 2009 року – за рік, а не за місяць до виборів – відзначалось 100-річчя з дня народження Бандери. Цей зовнішній чинник у поєднанні з вчасною інформаційною кампанією про постать і долю Бандери і його родини, без сумніву значно полегшили сприйняття суспільством факту нагородження.

Отож, коли новообраний Президент В. Янукович стикнувся з численними протестами зі сходу України і не менш активними акціями підтримки на заході країни щодо нагородження С. Бандери, значимими і вагомими були і зарубіжні відгуки. Адже не тільки з Варшави і з Москви була негативна реакція, а й з демократичного Брюсселя надійшла офіційна негативна рекомендація, інспірована певними силами, котру можна сприймати як пряме втручання у внутрішні справи.

В такій ситуації будь-яке рішення Президента В. Януковича в самій Україні було б сприйнято негативно: відмова скасування Указу – на сході держави, а його скасування – на заході. І це був момент істини, коли Президент міг утвердитись як Президент всієї України, уникнувши і виконання принизливих зарубіжних рекомендацій.

Оскільки процедурно на той період позбавлення нагород здійснювалось через позови до районних судів про скасування нагородних указів, то була внесена пропозиція уникнути негайного прийняття рішення по суті. Президент міг створити спеціальну комісію вчених – істориків та правників із залученням зарубіжних фахівців з Росії, Польщі, Ізраїлю, ФРН, США (з дорадчим голосом) для ґрунтовного вивчення і опрацювання проблеми нагородження С. Бандери, Р. Шухевича та інших осіб, стосовно нагородження яких заявлялись судові позови. Авторитетна комісія перше всього дала б часове відтермінування розгляду питання по суті і дала б можливість Президенту показати свою об'єктивність, незаангажованість і демократизм. В усякому разі практично гострота питання була б знята.

Одночасно вносились пропозиції про зміну порядку заявлення судових позовів до Президента через звертання до Уповноваженого з прав людини при Верховній Раді України як етапу законодавчого врегулювання (пізніше була створена спеціальна п'ята палата ВАСУ для розгляду таких позовів).

Адміністрація Президента України жодним чином не відреагувала на наш лист – пропозицію, а згодом і на газетну публікацію, автором якої був экс-голова Конституційного Суду України І. Тимченко. Нині ми розуміємо, що це стиль роботи нової влади, але тоді вірилось, що нова вертикаль, на відміну від попередньої розбалансованої державної машини, сприйматиме (хоч формально) практичні експертні пропозиції. До речі, на подібне своє звертання група американських юристів теж не отримала жодної відповіді. Нині це вже історія. Проблема нагороджень дістала свій розв'язок у звичній нелогічності в правовому сенсі: одні укази скасовані, інші з таким же суб'єктивним складом залишені в силі.

Що ж, залишимо мертвих героїв у спокої, а життя дає нові приклади неоднакового застосування закону і на цей раз в сфері діяльності прокуратури.

В кінці 2009 року з'явилась скарга до правоохоронних органів від особи, яка стверджувала, що при виплаті 2001 року спадкових активів із США адвокатське об'єднання присвоїло суму в 110 млн. доларів, а також активи, що складають вартість «банку в Нью-Йорку і фармацевтичного підприємства в Гамбурзі».

Дані архівної справи свідчили, що громадянин ще 2001 року отримав активи в сумі 226 тис. доларів, і що детальну інформацію про розмір і склад американської спадщини йому було надано судовим комісіонером, котрий в 2000 році проводив опит претендента в Києві, оскільки сам претендент не міг виїхати до Суду в Нью-Йорк, бо мав проблеми з українським законом.

Зловживаючи алкоголем, громадянин, швидко потративши гроші, маніпулюючи наявними окремими копіями документів із США, почав позичати кошти у довірливих людей під майбутню «величезну» спадщину з Америки. Очевидно, йому хтось повірив і у міській прокуратурі Києва, котра порушила кримінальну справу за фактом присвоєння посадовими особами «об'єднання спадщини в розмірі 110 млн. дол. США ...»

Звичайно, після звертання до заступника Генерального прокурора, а потім і в судовому порядку було доведено повну безпідставність і абсурдність порушення такої кримінальної справи, в котрій навіть не було заяви «потерпілого» з викладом тих фактів, що фігурували у постанові про порушення справи... Безглузде дійство, котре забрало час і силу у юристів об'єднання, суду Печерського району та у самої прокуратури.

Мабуть, правий був мій колега Олександр Чалий, відомий правник, блискучий дипломат і просто досвідчена людина, коли поставив свій «діагноз»: Якби в скарзі мова йшла про 100 тис. дол., ніхто на

таку «дрібницю» уваги не звернув би. Тут же когось із прокуратури звабила цифра в 100 млн. дол. А раптом ? ... Важко не погодитись з Олександром.

А ось життя дає протилежний приклад. В ході ведення майнових справ в США було виявлено і документально підтверджено чисельні факти злочинної діяльності міжнародного угруповання з центром в США, котре організувало фальсифікацію документів в державних архівних установах, архівах та органах РАЦС, в комунальних підприємствах (ЖЕК) в Росії, Білорусі і, головно, в Україні – Ужгород, Львів, Перемишляни, Харків (географія може бути розширена).

На підставі сфальшованих документів, шахрайським способом представлених в суди Нью-Йорка, Чикаго, Нью-Джерсі, група отримувала на підставних осіб багатомільйонні суми, належні іншим особам. Ця обставина виявилась під час розгляду справи в Суді Манхеттена, де чек на значну суму, що належить жителям м. Єнакієве та м. Корсунь-Шевченківський, був уже виписаний на ім'я жительки Москви. За таких обставин українські громадяни та їх адвокати звернулись до правоохоронних органів.

На превеликий жаль, з березня ц.р. слідство, спочатку відмовивши у порушенні кримінальної справи (п. 2 ст. 6 КПК), змушено було після енергійних скарг до Генерального прокурора та Міністра внутрішніх справ справу порушити, котра зараз успішно затягується. Мотиви звичні: зайнятість слідчих, відсутність експертів, відмова управління юстиції надати актові книги з фальшованими записами, величезні службові навантаження і т.д.

На щастя, в листопаді ц.р. в Нью-Йорку вдалося переконати американського Суддю подовжити термін представлення доказів того, що надані раніше українські документи, апостильовані Мінюстом України і вміло перекладені в Москві, сфальшовані і визнані такими українською владою, що видала їх.

Справедливості ради, слід відмітити, що один український високопосадовець належно сприйняв інформацію про фальшування документів в архівах Закарпаття, офіційно це зафіксував, що й дало врешті-решт зупинити в США виплату неналежній особі. Цим високопосадовцем є директор Державної архівної служби України Ольга Гінзбург.

До відома інших державних мужів, в компетенції яких знаходиться «сонна» справа шахрайської групи, котра фабрикувала документи не лише в уже відомих нам справах. За даними американських юристів, ця ж група причетна до «документування» претензій на суму понад 50 млн. доларів США, незаконно виплачених Нью-Йоркським офісом Всесвітньої єврейської організації по виплатах за рахунок ФРН жертвам нацизму, т.з. «Клеймс Конференс».

Розслідування справи проводило ФБР, і серед десятків обвинувачених, котрим загрожують величезні стягнення і десятки років ув'язнення, переважна більшість вихідців з Росії, Білорусі та України. Якщо слідство і суд встановлять, що фальшування документів проводилось на Україні, установи якої видавали і засвідчували їх апостилем, то не виключені і матеріальні претензії до

держави. Реноме України як держави, де масово фальсифікуються документи і де розслідування кримінальних справ штучно затримується, від цього, звичайно, не виграє.

Не консолидує суспільство і кримінальна справа экс-прем'єра... Переважна більшість сходиться на тому, що неординарність цієї справи шкодить іміджу держави і судової системи. У багатьох склалось відчуття, що значимість і резонанс цієї справи не перебачили її ініціатори, і продовження її уже спорадичне .

Маючи розуміння щодо значної невігідності для української сторони газових угод, датованих 19 січня 2009 р. - предмету звинувачень экс-прем'єра, правники згадують і про факт укладення принципово невігідних газових угод, підписаних в результаті першого протистояння НАК "Нафтогаз" з "Газпромом" 4 січня 2006 року. Нагадаємо, що після реальних спроб відключення газу російською стороною глава НАК "Нафтогаз України" за участі міністра палива і енергетики підписав кабальну угоду на умовах продиктованих "Газпромом". Саме ця угода від 4 січня 2006 року уневажила існуючі тоді договірні зобов'язання Газпрому на поставку газу до 2009 і 2013 рр. на паритетних взаємовигідних умовах в рамках щорічних міжурядових протоколів, що покликані були коригувати об'єми і умови поставок. В січні 2006 року вперше було порушено принципове положення - розірвано співвідношення ціни газу і ціни транзиту. Амбітність тодішнього українського лідера держави (а саме він патрунував процес переговорів) тоді виявилась у відмові від отримання плати за транзит в натурі газом за пільговою ціною, що гарантувало значні вигоди українській стороні.

Примітно, що ще в червні 2006 р. заступник глави "Газпрому" переконував українських партнерів-переговорників у вигідності існуючої на той час схеми. Наші ж тоді гордо вимагали вести перемовини з перекладом з російської на українську ... Так що перша тотальна здача наших інтересів в газовій сфері відбулась в 2006 році, і, якщо не вірити тодішнім чиновникам, без відома тодішнього прем'єра, котрий дізнався про підписання ганебних угод постфактум. Ця інформація, без сумніву, добре відома і тим, хто наглядає за законністю, і тому справедливо, мабуть, було б повернутись до обставин і суб'єктів підписання цієї угоди, щоб, як кажуть в Росії "всем сестрам по серьгам". Справедливість повинна бути не вибірковою, і якщо презюмується вина фігурантів угоди 2009 р., то відповідна оцінка повинна бути дана і діянням їх попередників, що підписали угоду 4 січня 2006 року.

Не можу тут утриматись, щоб не звернути з макрорівня до персональної проблеми з розглядом судових справ моїх друзів щодо відмови пенсійного відомства у перерахунку пенсій працюючим пенсіонерам. Не вдаючись в деталі скажу, що двоє працюючих пенсіонерів у відповідності з чинним законом через кожні 2 роки звертались з вимогою про перерахування пенсій з огляду на збільшення їх страхових виплат Верховна Рада всупереч закону приймала на вимогу уряду необхідні зміни до

закону про державний бюджет, а Конституційний Суд кожен рік в травні визнавав такі зміни неконституційними. Тоді пенсіонери йшли до суду і зобов'язували пенсійний орган до перерахунків.

Ця ж історія повторилась в 2009-2010 рр., але українська Феміда тут здивувала: апеляційний адмінсуд рішення Дарницького районного суду підтвердив, а аналогічне рішення Шевченківського районного суду визнав таким, що не відповідає закону. Якби мова йшла лише про ці дві справи, ми не витрачали б час на цей виклад. На жаль, ситуація типова для тисяч громадян.

Чи не вбачає уважний читач тут певної аналогії з ситуацією в "газових" справах високопосадовців? Якщо так, то не все гаразд у нас у відомствах, що відповідають за законність і справедливе правосуддя. Перше всього мається на увазі рівність і справедливість як прояв і дотримання принципу верховенства права.

Не дуже вірить мій друг нині в прописні істини. Схильний до сумнівів і я, теж пенсіонер. Спілкуючись недавно з іншим колегою і другом, котрий завершив кар'єру високопосадовця, відчув певну упередженість - він відноситься за статусом до тих 14 тисяч пенсіонерів, кого Конституційний суд не дав скривдити, визнавши неконституційною, тобто, такою, що суперечить ст. 33 Конституції України, вимогу про зменшення розміру їх пенсійних виплат. І це правильно. Але не справедливо. Тому, що стосовно інших 14 млн. пенсіонерів, Конституційний суд Верховна Рада і Уряд вважають законним і справедливим зменшення пенсійних виплат всупереч тій же ст. 22 Конституції України.

Я - один з тих 14 мільйонів, що не погоджується з рішенням Конституційного суду, котрий протиставив 14 тисяч громадян України першого сорту 14 мільйонам громадян з таким же українським паспортом, але віднісши їх до другого сорту.

А шкода. Не в пенсійних грошах суть, хоча для тих кількох тисяч вони нічого не значать, оскільки вони часто і зарплату і пенсію не рахують. Ці пенсійні виплати життєво важливі для мільйонів тих, кого не захистив суд. І ось такі ситуації можуть призвести до збурень і соціальних потрясінь, вони несуть загрозу політичній стабільності і самій нашій державності. Не зовнішній чинник призведе до руйнівних процесів в суспільстві і в державі, а причини внутрішні - економічний егоїзм еліти, неналежний рівень керівництва, неадекватне реагування на запити простого українця.

Як образно сказав поет:

*В моєму тілі дух ненависті,
Любові дух і дух вини.
Якщо я вмру, то не від старості,
А лиш від їхньої війни.*

В тілі держава нуртують різні сили, і, дай Боже, щоб вони не протистояли, а плідно співпрацювали в злагоді і порозумінні - нехай літературний образ борні залишиться поетичною метафорою шановного Дмитра Павличка. А ритм і тон цієї співпраці повинна забезпечити влада і держава: їй люди довірилися. І слід розуміти на певний час – до виборів.

Я не хотів би щоб ці мої думки сприймалися як виключний негатив. Як всі нормальні люди я підтримую ідею давно назрілих реформ і змін, про які довго і несистемно говорила ще попередня влада. І я розумію, що іноді реформи – це болісне хірургічне втручання. Але ці больові відчуття хай розділять усі, а в ментальному плані багатші хай проявлять громадянську свідомість і пропорційно своїм статкам сприймуть негаразди. Оце і буде прояв справедливості і солідарності з народом, заради якого натхненно трудяться політики і високопосадовці.

КУРДЕЛЬЧУК Данило Маркович

Президент Української іноземної юридичної колегії

Курдельчук Данило Маркович народився 2 січня 1944 року в с. Куликовичі Маневицького району Волинської області.

У 1967 р. закінчив юридичний факультет (відділення міжнародного права) Київського державного університету ім. Тараса Шевченка.

Д. М. Курдельчук входив до складу Наглядової ради Українського національного фонду "Взаєморозуміння та примирення" при Кабінеті Міністрів України, що опікувався виплатами жертвам нацизму (1993 - 2008 рр.).

Д. М. Курдельчук - член Ради товаровиробників та роботодавців при Президентові України (1996 - 2000 рр.), член Президентської Ради Української асоціації міжнародного права, віце-президент Світового конгресу українських юристів, заступник Голови Спілки юристів України, член Правління Спілки адвокатів України (1994 - 1998 рр.), член Комітету Управління Української правничої фундації (1997 - 2000 рр.), Голова Міжнародного громадського об'єднання "Волинське братство", співзасновник Міжнародного благодійного фонду "Дитяче серце" та низки інших благодійних організацій.

Д. М. Курдельчук - лауреат першого Всеукраїнського конкурсу на краще професійне досягнення "Юрист року" у номінації "адвокат" (1999р.), визнаний кращим адвокатом року в Україні (2003 р.), має почесні звання "Заслужений юрист України" (1987 р.) та "Народний посол України" (1999 р.); нагороджений відзнаками Президента України - орденами "За заслуги" III ступеня (2000 р.) та II ступеня (2003 р.), I ступеня (2008 р.) ; Золотою відзнакою Міжнародного фонду юристів України (2001 р.) Почесною грамотою Верховної Ради України «За особливі заслуги перед українським народом» (2004 р.) та кількома церковними орденами.

Курдельчук Д. М. неодноразово брав участь у міжнародних переговорах у складі офіційних делегацій України як член делегацій та юридичний дорадник.

На підставі Декрету Президента Республіки Панама 12 травня 2002 року Уряд України визнав Д. М. Курдельчука Почесним консулом Республіки Панама в Україні.